

Papieren interieurs

Papier was niet alleen op de schrijftafel te vinden, maar vanaf de late 18e eeuw ook op muren, balken en plafonds. Groningse herenboeren, notabelen en de opkomende burgerij gebruikten behangpapier, papier-stuc en (stro-)karton om dure versieringen goedkoop na te maken. Vanaf de jaren zestig van de 18e eeuw raakte papieren behang in trek als vervanging voor het stoffen behang, het goudleer en de beschilderingen waarmee de adel eerder zijn borgen en stadspaleizen versierde. Deze papieren imitaties gingen bovendien makkelijker met de mode mee: men plakte er gewoon een nieuwe laag overheen. Tegenwoordig komen deze verborgen schatten van papier vaak tevoorschijn tijdens bouwhistorisch onderzoek dat wordt uitgevoerd tijdens een verbouwing. Beide afgebeelde fragmenten papieren behang zijn afkomstig uit panden in de stad Groningen.

Ook plafonds geven ons een kijkje in de privélevens en pronkzucht van de Groningers. Vanaf de tweede helft van de 18e eeuw hadden bijna alle woningen in Groningen een "kaal" balkenplafond. Voordat de balken aan het plafond konden worden geschilderd, werden de scheuren opgevuld met oud papier. In de

balken van Gelkingestraat 48 in Groningen, bijvoorbeeld, zijn meer dan negentig stukken oud papier gevonden, daterend uit de periode 1740-1817. Daaronder bevinden zich niet alleen brieven, rekeningen en kranten, maar ook bladmuziek, een zakje met een koffieboon en een kleurrijke schets.

Geleidelijk kregen steeds meer woningen, volgens de mode van die tijd, een stucplafond in diverse neo-stijlen, om de balken aan het zicht te onttrekken. Vanaf het einde van de 19e eeuw bood papier-stuc een goedkoper en lichter alternatief voor dure stucplafonds, ornamenten en lijstwerk. Papier-stuc is gemaakt van lagen papier die over elkaar heen zijn gelijmd. Voor het plafond van het nieuwe hoofdstation in Groningen werd papier-stuc gebruikt. Bijna het gehele plafond van 650 m² bestaat uit dunne laagjes papier. In 1995 was het plafond toe aan een grondige opknapbeurt. De restauratie was zeer arbeidsintensief, maar de stad kan nu weer pronken met het grootste en indrukwekkendste papier-stuc plafond van Nederland.

Vanaf 1909 bedienden twee Groningse papier-stucfabrieken de groeiende vraag naar papier-stuc ornamenten: 'Holland', gevestigd in de Agricolastraat in Groningen, en de Noord-Nederlandsche Papier-stucfabriek in Schildwolde, die ook karton voor plafonds produceerde. De twee afgebeelde papier-stuc plafondornamenten met papavers in de Art Nouveau stijl zijn afkomstig uit een pand aan de Pelsterstraat in Groningen. De plafondrand in Jugendstil stijl is vermoedelijk afkomstig uit een pand in de Griffestraat, dat werd gesloopt in 1992.

Met dank aan Historische Behangcollectie Gemeente Groningen, Stichting Monument & Materiaal en Robert Danens en Megan K. Williams.

Objectgegevens:

Historische Behangcollectie Gemeente Groningen:

- Fragment papieren behang met een vogel met in de snavel een takje, late 18e eeuw. Nieuwe Ebbingestraat 62 (achterwand van de voorkamer op de verdieping), Groningen.
- Fragment papierbehang, crèmekleurig banenpatroon met bloemen, daarop gedrukt rood-groen-blauwe bloemenslinger en daarop geplakt een bijpassende sierrand, late 18e eeuw (?). Herkomst onbekend, zeer waarschijnlijk uit de stad Groningen (schenking van een particulier).

Stichting Monument & Materiaal:

- Voor- en achterkant van een papier-stuc plafondornament met papavers in de Art-Nouveau stijl, circa 1905. Afkomstig uit een pand aan de Pelsterstraat te Groningen.
- Plafondrand in Jugendstil-stijl, circa 1900. Papier-stuc. Vermoedelijk uit een pand in de Griffestraat.

Erfgoedorganisatie: GRID Grafisch Museum Groningen

Beschrijvingstitel: Papieren interieurs

Oneliner / quote: Deze papieren imitaties gingen makkelijker met de mode mee.

Fotografie uitsnede: Anton Tiktak

Fotografie: Anton Tiktak

Fotografie: Anton Tiktak